

วารสารราชทัณฑ์

ISSN 0125-7277

ปีที่ 67 พ.ศ. 2562 ฉบับที่ 3

วารสารเพื่อความก้าวหน้าและรอบรู้ในงานราชทัณฑ์

2020
HAPPY NEW YEAR

วารสารราชทัณฑ์

วารสารเพื่อความก้าวหน้าและรอบรู้ในงานราชทัณฑ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์
2. เพื่อเผยแพร่กิจกรรมเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และปัญหาข้อขัดข้องในการบริหาร

คณะกรรมการอำนวยการวารสารราชทัณฑ์

• อธิบดีกรมราชทัณฑ์	ประธานที่ปรึกษา
• รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์	ที่ปรึกษา
• รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ที่รับผิดชอบ การปฏิบัติราชการของสถาบันพัฒนา ข้าราชการราชทัณฑ์	ประธานคณะกรรมการ อำนวยการ
• หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยยา	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน	กรรมการ
• ผู้อำนวยการกองกฎหมาย	กรรมการ
• ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนา ข้าราชการราชทัณฑ์	บรรณาธิการ และเลขานุการ
• หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อยู่	ผู้ช่วยบรรณาธิการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะเจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์

• นายปรีชา เครือจันทร์	ประจำกองบรรณาธิการ
• นายชัยรัตน์ โภคย์สุพิสตร์	ประจำกองบรรณาธิการ
• นางสาวมาริสรา วิริยะรัมย์	ประจำกองบรรณาธิการ
• นางสาววีรณัฐ นิ่มเงิน	ประจำกองบรรณาธิการ
• นายกิตติพงษ์ เกิดน้อย	ประจำกองบรรณาธิการ
• นางสาวรณมา ตระกูลพานิชย์	ประจำกองบรรณาธิการ
• นายอภิรักษ์ แก้วสวย	ประจำกองบรรณาธิการ
• นางสาวยุวพร วิชัยดิษฐ์	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี
• นายธีรศักดิ์ อินทร์ช่วย	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี
• นายเอกลักษณ์ ทิพวงศ์	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี
• นางนฤมล เครือจันทร์	เจ้าหน้าที่พัสดุ
• นางสาวขวัญใจ ไกรสังข์	พิสูจน์อักษร
• นางสาวสุภรภัค พยัคฆาคม	พิสูจน์อักษร
• นางสาวศศิณภา ศรีเสนพิลา	พิสูจน์อักษร
• นางสาวอันธิกา เจียมจรรยารักษ์	พิสูจน์อักษร

สารจากบรรณาธิการ

สวัสดี ท่านผู้อ่านวารสารราชทัณฑ์ ที่เคารพทุกท่าน กองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์ได้จัดทำวารสารฉบับนี้เป็นฉบับสุดท้ายของปีที่ 67 พุทธศักราช 2562 กองบรรณาธิการต้องขอแสดงความขอบคุณทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานจัดทำวารสารราชทัณฑ์ มาโดยตลอด โดยในปีพุทธศักราช 2562

มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์ได้รวบรวมมาพัฒนาปรับปรุงวารสารราชทัณฑ์ให้ก้าวหน้าดียิ่งขึ้นต่อไป เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบข้อมูลที่ทันสมัย มีความรู้ความเข้าใจในงานราชทัณฑ์เป็นอย่างดี สำหรับวารสารราชทัณฑ์ฉบับนี้ ได้นำเสนอเนื้อหาสาระ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านเรือนจำสุภาพะ เนื่องจากปัจจุบันประเด็นเรื่องการสร้างเสริมสุขลักษณะและการมีสุขภาวะที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนประชากรที่อยู่รวมกันจำนวนมาก จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจ ความเอาใจใส่จากประชาชน ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาวะของคน สุขภาวะของเมือง สุขภาวะของชุมชนและสังคม อาทิ สุขภาวะผู้สูงอายุ สุขภาวะชุมชน สุขภาวะองค์กร รวมไปถึงคำว่า “เรือนจำสุภาพะ” โดยนำเสนอผ่านทางบทความ เรือนจำสุภาพะสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในต่างประเทศอย่างยั่งยืนด้วยแนวทางการแพทย์ร่วมสมัย รวมถึงบทความการจัดการสภาพแวดล้อมของเรือนจำเพื่อสุขภาวะที่ดี และบทความเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์

เนื่องในวาระโอกาสวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2563 ดิฉันพร้อมคณะเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์ใคร่ขออัญเชิญอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก โปรดดลบันดาลประทานพร ให้ท่านผู้อ่านและครอบครัว ประสบความสุขความเจริญ ด้วยจตุรพิธพรชัย ปราศจากภยันตรายทั้งปวง คิดหวังสิ่งใดขอให้สมปรารถนาทุกประการ

ประกาศพรรณ ขจรวัฒนากุล
บรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์

สารบัญ

NEWS

3

ข่าวกรมราชทัณฑ์

7

ข่าวพัฒนาบุคลากร

- 8 คำอวยพรปีใหม่จากผู้บริหารกรมราชทัณฑ์
- 11 เรือนจำสุทวารวดีสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำกลางอุดรธานี
- 14 การแก้ไขพัฒนาพฤกษศาสตร์ผู้ต้องขังและการพัฒนาพฤกษศาสตร์ในภาวะความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ
- 17 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในต่างประเทศอย่างยั่งยืนด้วยแนวทางการแพทย์ร่วมสมัย
- 20 การจัดการสภาพแวดล้อมของเรือนจำเพื่อสุขภาวะที่ดี
- 24 การพัฒนาระบบความมั่นคงในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ภายนอกเรือนจำ
- 27 ทางเลือกใหม่ของการเรียนรู้ e - Learning กรมราชทัณฑ์
- 30 การขับเคลื่อนโครงการพลังศรัทธาสู่วางบันดาลใจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562
- 33 เกร็ดความรู้ เรื่องน่ารู้ 108 สารคดี ฯ
- 35 เรือนจำแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะทาง ด้านการศึกษา กับการศึกษาปริญญาโท
- 40 จวบจนนาทีสุดท้ายผ่าน Line
- 43 กำเนิดการประชุมผู้บริหารงานราชทัณฑ์ภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APCCA)
- 47 การกักขังการยอมรับ ตามโครงการ “ปั่นสีเขียว เทียวเรือนจำ” Bike for Green Prison 2019
- 50 กิจกรรม “ยุทธธรรม สร้างป่า สร้างคน เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน”
- 53 Private Finance Initiative (PFI) ในงานราชทัณฑ์ประเทศญี่ปุ่น
- 58 มาตรการกอดกอนออกจากตำแหน่ง ตอนที่ 1
- 62 เส้นทางชีวิตของนักโทษเด็ดขาดหญิงที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดประเภทยาไอซ์
- 68 ปรักศน์งานวิจัย มาตรการทางเลือกทดแทนโทษประหารชีวิต
- 71 กรณีศึกษา สวัสดิการบ้านพักข้าราชการ
- 74 สรุปย่อคำวินิจฉัย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
- 77 บทความทางวิชาการ (นพบ.) รุ่นที่ 32
- 82 การใช้ชีวิตอย่างสมดุล Work life balance
- 85 เรือนจำไทยในอดีต

87

Good Products Good People

92

ประชาสัมพันธ์งานราชทัณฑ์

วันที่ 2 สิงหาคม 2562 นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้เกียรติเป็นประธาน ในพิธีเปิดงานนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ ครั้งที่ 52 ประจำปี 2562 ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2 - 11 สิงหาคม 2562 โดยพันตำรวจเอก อนุรักษ์ เสวตนันท์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมราชทัณฑ์ เข้าร่วมงาน ดังกล่าว ณ บริเวณสนามหน้าเรือนจำกลางคลองเปรม

วันที่ 23 สิงหาคม 2562 พันตำรวจเอก อนุรักษ์ เสวตนันท์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานในพิธีเปิด โครงการเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์กับประเทศไทย โดยมีคณะผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างกรมราชทัณฑ์เข้าร่วมในพิธี พร้อมรับฟัง คำบรรยายให้ความรู้ หัวข้อ “สถาบันพระมหากษัตริย์กับประเทศไทย” โดยวิทยากรจิตอาสา 904 วปร. หลักสูตรหลักประจำ รุ่นที่ 3/2562 “เป็นบ่าว เป็นแม่พิมพ์” สร้างความซาบซึ้ง และตั้งต้นให้แก่ผู้เข้าร่วม โครงการฯ ณ ห้องสัมมนากรมราชทัณฑ์ ชั้น 3 อาคารกรมราชทัณฑ์ ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วันที่ 12 กันยายน 2562 นายกิตติพัฒน์ เดชะพหลุ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนาพฤตินิสัย เป็นประธานในการแข่งขันสวดมนต์หมู่สรรเสริญ พระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะซึ่งถวายเป็นพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ณ วัดเสมียนนารี พระอารามหลวง แขวงจตุจักร กรุงเทพมหานคร

วันที่ 25 กันยายน 2562 นายอายุตม์ สินธพพันธุ์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร นายกิตติพัฒน์ เดชะพหลุ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนาพฤตินิสัย นายวัชชัย ชัยวัฒน์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ พันตำรวจโทประวุธ วงศ์สีนิล รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ และ นางพัชราภรณ์ ศโรภาส ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนทวิทยา เป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขันจักรยาน “ปั่นสีเขียว เทียวเรือนจำ” Bike for Green Prison 2019 ครั้งที่ 1 ประจำปี 2562 ณ เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง จังหวัดเพชรบุรี

วันที่ 6 กันยายน 2562 พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา องคมนตรี เป็นประธาน ในพิธีเปิดงาน “วันต่อต้านคอร์รัปชัน 2562” ภายใต้แนวความคิด “รวมพลัง...อาสาสู้โกง” พร้อมปาฐกถาพิเศษ “รวมพลังคนไทย อาสาสู้โกง” โดยมี นางพรเอื้อง ตรีทอง รองหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมกรมราชทัณฑ์ พร้อมคณะ เป็นตัวแทนกรมราชทัณฑ์ เข้าร่วมในงานดังกล่าว ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา

วันที่ 8 ตุลาคม 2562 พันตำรวจเอก ณรัชต์ เศวตนันทน์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการ “ราชทัณฑ์จิตอาสาพัฒนา ทำความ ดี ด้วยหัวใจ” โดยมีคณะผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ได้แก่ เทศบาลนครนนทบุรี แขวงทางหลวงชนบทนนทบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดนนทบุรี สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนนทบุรี สำนักงานสรรพสามิต ภาคที่ 7 และประชาชนจิตอาสาในพื้นที่ รวมถึงบุคลากรกรมราชทัณฑ์และผู้ต้องราชทัณฑ์ จำนวนกว่า 500 คน ออกบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ณ วัดบางแพรกใต้ และอาคารกรมราชทัณฑ์ ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วันศุกร์ที่ 11 ตุลาคม 2562 กรมราชทัณฑ์ จัดงานวันคล้ายวันสถาปนากรมราชทัณฑ์ ประจำปี 2562 ครบรอบ 104 ปี โดยมีพันตำรวจเอก อนุรักษ์ เสวตนันท์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน พร้อมด้วย ข้าราชการในสังกัด ร่วมพิธีโดยพร้อมเพรียงกัน ณ กรมราชทัณฑ์ ถนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วันศุกร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2562 พันตำรวจเอก อนุรักษ์ เสวตนันท์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน กรมราชทัณฑ์ ปีพุทธศักราช 2562 โดยมีผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และแขกผู้มีเกียรติร่วมในพิธี พร้อมทั้งประธานนำถวายจตุปัจจัย “นิบาารุงการศึกษาพระปริยัติธรรม รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,337,397 บาท ณ วัดบูรณศิริมาตยาราม แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ข่าวพัฒนาบุคลากร

หลักสูตรเจ้าพนักงานเรือนจำ

รุ่นที่ 146

ดำเนินการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ 24 มิถุนายน - 9 สิงหาคม 2562
มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 80 คน ณ ศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์ประจำภาคตะวันออก
เชียงใหม่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

รุ่นที่ 147

ดำเนินการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ 5 สิงหาคม - 20 กันยายน 2562
มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 59 คน ณ ศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์ประจำภาคตะวันออก
เชียงใหม่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

รุ่นที่ 148

ดำเนินการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ 21 ตุลาคม - 6 ธันวาคม 2562
มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 120 คน ณ ศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์ประจำภาคตะวันออก
เชียงใหม่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ปี 2563 คำอวยพรปีใหม่จากใจผู้บริหาร

ในศุภวาระขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2563 ผมขอส่งความสุข และความระลึกถึงมายังข้าราชการ และเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ทุกท่าน ที่มีความตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความวิริยะ และความอุตสาหะ โดยในปีที่ผ่านมา นับเป็นปีมหามงคลยิ่งของปวงชนชาวไทย เนื่องด้วย มีการประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสำหรับกรมราชทัณฑ์ นับเป็นมหามงคลยิ่งขึ้นไป ด้วยทรงพระราชทาน โครงการราชทัณฑ์ ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มาเป็นหลัก

นำทางในการประพฤติปฏิบัติดูแลผู้ต้องราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพสกนิกรที่ทรงห่วงใยในสุขภาพอนามัย ให้ได้เข้าถึงการรักษาพยาบาลอย่างเท่าเทียม ตามหลักมนุษยธรรม และมีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมกลับคืนสู่สังคมและ ประกอบอาชีพที่สุจริตภายหลังพ้นโทษ โดยวาระ สำคัญของการดำเนินการในช่วงแรก ประกอบด้วย การพระราชทานความช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ และให้จิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. เข้ามาปฏิบัติงานในงานด้านการแพทย์ การพยาบาล การอบรม ให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขเรือนจำที่ได้มาตรฐานและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมถึง การระดมความร่วมมือจากหน่วยงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพการให้บริการของสถานพยาบาลเรือนจำให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมหน่วยบริการปฐมภูมิภายนอก ดังนั้น จึงขอให้บุคลากรในสังกัดกรมราชทัณฑ์ทุกท่าน น้อมนำแนวทางตามพระบรมราโชวาทในโครงการราชทัณฑ์ ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มายึดถือปฏิบัติเป็นนโยบายพื้นฐานสำคัญของกรมราชทัณฑ์สืบต่อไป พร้อมปลูกฝังจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแก่ผู้ต้องขังและญาติ ให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไม่หวนกลับไปกระทำความผิด ในอีกทางหนึ่ง

ท้ายนี้ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง ได้โปรดประทานพรให้ทุกท่าน ตลอดจน ครอบครัว มีความสุข ความเจริญ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สุขของ ประชาชนและประเทศชาติ ตลอดไป

พันตำรวจเอก

(ณรัชต์ เศวตนันทน์)

อธิบดีกรมราชทัณฑ์

ในศุภวารดิถีขึ้นปีใหม่ 2563 ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ท่านเคารพนับถือ โปรดอำนวยการให้ท่าน และครอบครัวประสบความสุข ความเจริญ มีพลังความคิด พลังปัญญา พลังจิตใจ และความสามารถที่เข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่การงาน เพื่อร่วมกัน เป็นพลังในการขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์ให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุผลตาม เป้าหมาย เพื่อชื่อเสียงเกียรติคุณของกรมราชทัณฑ์สืบต่อไป

นาย

(นายอายุตม์ สินธพพันธุ์)
อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร

ในโอกาสปี 2563 ผมขอถือโอกาสนี้ส่งความรักความระลึกถึง และความปรารถนาดีมายังเพื่อนข้าราชการกรมราชทัณฑ์ทุกท่าน ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลและคุ้มครองให้ทุกท่านตลอดจนครอบครัวพบแต่ความสุข สดชื่น สมหวัง เจริญก้าวหน้าในชีวิตทั้งชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน และสร้างสรรคงานให้เกิดประโยชน์แก่กรมราชทัณฑ์และประเทศชาติ สืบต่อไป

นาย

(นายกิตติพัฒน์ เดชะพกุล)
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนาพฤตินิสัย

ในศุภวารดิถีขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2563 ผมขออาราธนา
คุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดอภิบาลให้ทุกท่าน
ประสบแต่ความสุข ความเจริญสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลสมบูรณ์พูนผล
ในสิ่งที่ดีงาม ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และดำเนินชีวิตตามแนว
พระราชดำริ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้สถิต
สถาพรตลอดไป

พันตำรวจโท
(ประวุธ วงศ์สีนิล)
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ

ในวาระอันเป็นศุภมงคลนี้ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย
และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกโปรดดลบันดาลพรให้เพื่อนข้าราชการ
พนักงานราชการและลูกจ้างทุกท่าน พร้อมทั้งครอบครัวประสบแต่ความสุข
เจริญด้วยจตุรพิธพรชัย แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง
มีความสมบูรณ์พร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญา คิดหวัง
สิ่งใด ขอให้สมปรารถนาและพบแต่สิ่งดี ๆ ตลอดปีใหม่นี้ครับ

(นายวิชาชัย ชัยวัฒน์)
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ

เนื่องในโอกาสปี พ.ศ. 2563 นี้ ขอส่งความรัก ความปรารถนาดี
มายังเพื่อนข้าราชการกรมราชทัณฑ์ทุกท่าน และขออำนาจแห่งคุณ
พระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดประทานพร
ให้ทุกท่านและครอบครัว จงมีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพใจที่เข้มแข็ง
ปราศจากโรคภัย เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความมั่นคง มั่งคั่ง
เปี่ยมล้นด้วยสิ่งดีงาม และพบเจอแต่สิ่งดี ๆ ตลอดปี และตลอดไป

(นางพัชรภรณ์ ศรีภาส)
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทันตวิทยา

เรือนจำสุภาพะสำหรับผู้ต้องขัง ในเรือนจำกลางอุดรธานี

ชญาณิศ จันทิพา
เรือนจำกลางอุดรธานี

เรือนจำกลางอุดรธานี

“เรือนจำสุภาพะ” เป็นแนวคิดที่มาจากการหลอมรวมความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริง เป็นผลการดำเนินงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในเรือนจำที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้แก่ เรือนจำกลางอุดรธานี เรือนจำกลางราชบุรี และเรือนจำกลางอุบลราชธานี เป็นความพยายามที่จะพัฒนาเรือนจำให้เป็นพื้นที่เอื้ออำนวยให้ผู้ต้องขังในเรือนจำมีสุขภาวะที่ดีในการดำรงชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ได้รับโอกาสที่จะบำรุงรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ กิจกรรมส่วนใหญ่ของทางเรือนจำมุ่งเน้นไปที่การเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังสามารถคืนกลับสู่สังคมในฐานะพลเมืองที่มีคุณภาพ

เรือนจำกลางอุดรธานี โดยการนำของนายภัทรพงศ์ หมวกสกุล ผู้บัญชาการเรือนจำกลางอุดรธานี ได้บริหารงานเรือนจำ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเรือนจำสุภาพะต่อเนื่องมาตั้งแต่เรือนจำเริ่มดำเนินการโครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ซึ่งไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขัง (เด็กซึ่งแม่คลอดในขณะที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ) ให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม บุตรที่ยังเล็กมีโอกาสเข้ามาเยี่ยมมารดาภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรมากขึ้น กิจกรรมหลายอย่างที่เกิดขึ้นทำให้ชีวิตผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำกลางอุดรธานี เป็นประสบการณ์การใช้ชีวิตในเรือนจำที่มีค่าตระหนักถึงพลังสร้างสรรค์และความสามารถของตนเอง มีกำลังใจ มีความหวังและมุ่งมั่นที่จะออกไปใช้ชีวิตที่มีคุณค่าภายหลังเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว

เนื่องจากสภาวะแวดล้อมหลายประการของเรือนจำยังเปลี่ยนแปลงได้ยาก โดยเฉพาะลักษณะทางกายภาพที่มีความแออัด ระบบสาธารณสุขโรคที่ล่าช้า และไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การขาดพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ไปจนถึงสภาวะทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้ตามภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ด้วยการพัฒนาให้เป็นเรือนจำสุภาพะจึงต้องดำเนินงานภายใต้ข้อจำกัดที่เป็นลักษณะเฉพาะของเรือนจำกลางอุดรธานี

การดำรงชีวิตของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางอุดรธานีที่ผ่านมา ยังไม่สะท้อนถึงการเป็นเรือนจำสุภาพะในหลาย ๆ ด้าน ในโอกาสนี้จึงนำเสนอในเรื่องของการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางอุดรธานี ให้เข้าลักษณะเรือนจำสุภาพะ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. สுகาวะด้านที่นอน ที่อาศัย

เรือนจำกลางอุดรธานี มีพื้นที่ในแดนหญิงประกอบด้วยส่วนหลัก ๆ คือ เรือนนอน พื้นที่เอนกประสงค์สำหรับการใช้ชีวิตในเวลากลางวัน โรงครัว พื้นที่อาบน้ำ พื้นที่โรงงาน ห้องพยาบาล ห้องแม่และเด็ก พื้นที่ออกกำลังกาย เป็นต้น

เรือนนอนใช้ประโยชน์เพื่อการนอนโดยเฉพาะ เป็นห้องสี่เหลี่ยมสำหรับผู้ต้องขังหญิงนอนรวมกัน ห้องละ 30 - 150 คน ในแต่ละห้องมีผู้ต้องขังหญิงนอนรวมกันค่อนข้างแออัด ทำให้อากาศภายในห้องนอนถ่ายเทไม่สะดวก มีกลิ่นห้องน้ำที่ไม่ได้มีการปิดกั้นในเรือนนอน ส่งผลต่อการใช้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิง อาทิ การนอนไม่หลับ อากาศร้อนอบอ้าว การนอนที่เบียดเสียดกันทำให้เกิดการแพร่เชื้อโรคได้ เช่น โรคผิวหนัง และโรคทางเดินหายใจ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากสภาพของเรือนนอนที่เก่าและข้อจำกัดด้วยพื้นที่ที่ไม่สามารถขยายไปได้มากนัก การแก้ไขปัญหาเพื่อให้เข้าสู่วิถีเรือนจำสุภาพะ ทางเรือนจำกลางอุดรธานี ได้มีการเสริมในส่วนของการจัดให้มีพัดลมระบายอากาศให้มากขึ้นวางระบบการระบายอากาศให้ลมผ่านออกไปจากเรือนนอนได้อีกทางหนึ่ง ผลการแก้ไขเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

2. สுகาวะด้านการใช้ชีวิตในเวลากลางวัน

ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำกลางอุดรธานีส่วนใหญ่ไม่ได้ลูกจากที่นั่งระหว่างทำงาน บางคนอดทนกลั้นปัสสาวะ เพราะไม่ต้องการเสียเวลาในการทำงาน ประกอบกับจำนวนห้องน้ำมีน้อยต้องผลัดเปลี่ยนกันไป จนเกิดความเคยชิน ทั้งงานส่วนใหญ่เป็นงานที่ทำซ้ำ ๆ กัน การทำงานอยู่กับที่นำไปสู่ความเสี่ยงในการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ในส่วนของเรือนจำกลางอุดรธานี ได้จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนให้มุ่งสู่เรือนจำสุภาพะในด้านการใช้ชีวิตในเวลากลางวัน โดยจัดให้มีพื้นที่บางส่วนทำกิจกรรม ออกกำลังกาย การฝึกระเบียบแถว รวมถึงกิจกรรมโยคะในเรือนจำฯ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์ นักวิจัยอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรวัลย์ วรรณโนทัย คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เข้ามาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนนำกิจกรรมการฝึกโยคะ และอาจารย์เข้ามาฝึกสอนให้กับผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำกลางอุดรธานี และยังสร้างโอกาสให้ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มโยคะของเรือนจำกลางอุดรธานี ได้ออกไปแสดงความสามารถ ทั้งในเวทีระดับชาติ และนานาชาติ เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กรมราชทัณฑ์ และทำให้สาธารณชนตระหนักถึงความสามารถและความพยายามของผู้ต้องขังหญิงที่จะฝึกฝนตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมกลับไปสู่สังคมภายหลังพ้นโทษ ทำให้ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มนี้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง ลดความเครียดจากการถูกคุมขัง เกิดสุขภาวะที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ

นอกจากกิจกรรมโยคะในเรือนจำแล้ว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ยังให้การสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ผู้ต้องขังหญิงด้านการออกแบบงานศิลปะ งานประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น งานประดิษฐ์จากเศษผ้าพื้นเมือง การออกแบบผลิตภัณฑ์แบบใหม่ ๆ ผู้ต้องขังได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่อยู่กับความจำเจ ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง มีการนำกิจกรรม ศิลปะบำบัด การวาดภาพ การคิดสร้างสรรค์งานศิลปะด้านต่าง ๆ ซึ่งงานศิลปะทำให้ผู้ต้องขังหญิงรู้จักนิยาม

สิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นการจินตนาการที่สะท้อนประสบการณ์ชีวิตของผู้ต้องขังหญิง การทำงานศิลปะช่วยให้ผู้ต้องขังหญิงมองการถูกจำคุกของตนเองอย่างมีพลวัตไม่หยุดนิ่ง แต่สามารถปรับเปลี่ยนไปตามจินตนาการ ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกผ่อนคลาย เกิดความสุข

3. สภาวะด้านอาหาร

อาหารมีความสำคัญต่อสุขภาพกายและจิตใจ การทำอาหารในเรือนจำเป็นการประกอบอาหารเพื่อเลี้ยงคนจำนวนมาก อาหารในเรือนจำจึงเป็นอาหารที่ต่างจากอาหารที่ทำในครัวบ้านทั่วไป ซึ่งจะมีความซ้ำจำเจของประเภทอาหาร ส่วนอาหารประเภทที่ต้องทานกับผักสด เช่น น้ำพริกผักแนม หรือยำต่าง ๆ มีน้อยมาก

ทางเรือนจำกลางอุดรธานี จึงจัดให้มีครัวเล็กปรุงอาหารจำหน่ายให้แก่ผู้ต้องขังหญิง และญาติสามารถซื้อฝากให้แก่ผู้ต้องขังหญิงภายในเรือนจำได้อีกทางหนึ่ง ภายในแดนหญิงจะมีเมนูอาหารประจำวันสำหรับจำหน่ายในแต่ละวัน หากผู้ต้องขังต้องการซื้อสามารถสั่งซื้อได้ล่วงหน้าและได้รับอาหารในวันต่อไป เป็นทางเลือกในการได้รับประทานอาหารที่หลากหลายขึ้น

4. สภาวะด้านการดูแลสุขภาพ และการเข้าถึงการบริการทางการแพทย์

สุขภาพผู้ต้องขัง หมายถึงสุขภาพกายและจิตใจ การเข้าถึงบริการทางการแพทย์โดยปกติ หากผู้ต้องขังหญิงมีอาการเจ็บป่วย เบื้องต้นสามารถพบพยาบาลเรือนจำเพื่อขอรับการรักษาเบื้องต้น โดยมีเจ้าหน้าที่พยาบาลเรือนจำประจำอยู่ แต่หากมีอาการที่ไม่สามารถให้การรักษาเบื้องต้นได้ จะส่งพบแพทย์เพื่อทำการรักษาหรือส่งออกไปรับการรักษาภายนอกเรือนจำ ซึ่งต้องได้รับการกลั่นกรองอย่างเข้มงวดจากแพทย์พยาบาลเรือนจำก่อน ยกเว้นกรณีฉุกเฉิน

ในการดำเนินงานตามโครงการ “เรือนจำสุภาพะ” ของเรือนจำกลางอุดรธานี ยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังหญิงเกี่ยวกับอนามัยช่องปาก โดยหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่เข้ามาให้บริการภายในเรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขังหญิงที่มีปัญหาด้านสุขภาพฟัน ได้รับการดูแลฟันอย่างถูกต้อง ได้แก่ การอุดฟัน ถอนฟัน ผ่าฟันคุด ขูดหินปูน ใส่ฟันปลอม เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว เรือนจำกลางอุดรธานี ยังได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือด้านการบริการทางการแพทย์ ได้แก่ มูลนิธิโรคยาศาล วัดคำประมง ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือดูแลผู้ต้องขังแบบองค์รวม ในเรื่องของการบำบัดรักษาผู้ป่วยมะเร็ง การบำบัดรักษาโดยการฝังเข็ม ครอบแก้ว ดนตรีบำบัด สันทนาการบำบัด เป็นต้น โรงพยาบาลพระอาจารย์แบน ธนากโร อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร เข้ามาให้การสนับสนุนในการดูแลรักษาผู้ป่วยด้วยการบริการฝังเข็มแบบแผนจีน ทำให้ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางอุดรธานี ได้เข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้มากขึ้น

โดยสรุปหลักการสำคัญของเรือนจำสุภาพะ คือ กระบวนการฟื้นฟูผู้ต้องขังควรได้รับการบูรณาการเข้าไปในวิถีการดำรงชีวิตตลอดทั้ง 24 ชั่วโมง ในเรือนจำ ซึ่งหมายความว่า การบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ วิถีการดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง ความสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อให้มีความสำคัญกับการใช้ชีวิตในเรือนจำแตกต่างจากชีวิตในสังคมทั่วไปให้น้อยที่สุด

เอกสารอ้างอิง

นราภรณ์ หะวานนท์ และ ชีรวัลย์ วรรณโณทัย. 2561. วิถีเรือนจำสุภาพะ กรุงเทพฯ : โครงการเรือนจำสุภาพะ

โดย การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) “เรือนจำสุภาพะ 7 ปี” เสริมพลังบวกให้ผู้ต้องขัง

การแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการพัฒนาพฤตินิสัย ในภาวะความแออัดของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ

เอกกมล ลวดลาย
กองพัฒนาพฤตินิสัย

หากกล่าวไปแล้วการดูแลและปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่จะเน้นเพียงการควบคุมเพื่อการลงโทษผู้กระทำผิดและกันผู้กระทำผิดออกจากสังคมเพื่อสร้างความปลอดภัยแล้วนั้น แต่ยังเน้นถึงแนวทางในการแก้ไขเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้สามารถกลับตนและกลับคืนสู่สังคมได้อีกครั้ง ผ่านกระบวนการที่เรียกว่ากระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง (Prisoner Rehabilitation Process) ซึ่งแนวคิดในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยเกิดขึ้นจากแนวคิดที่ว่า การลงโทษเพื่อการแก้แค้นไม่ใช่เป็นแนวทางที่จะสามารถลดปัญหาอาชญากรรมในสังคมได้ จึงได้มีการปฏิรูปแนวคิดแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิด ที่เน้นให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้กระทำผิด ขณะต้องโทษอยู่ภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง

แนวคิดทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้กระทำผิดได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเน้นการแก้ไขที่ตัวผู้กระทำผิดเป็นสำคัญมากกว่าการกระทำผิด เนื่องจากการกระทำผิดในบางกรณีนั้นเป็นความผิดที่เกิดขึ้นจากความพลั้งพลาด ไม่ใช่เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำที่มีความคิดเป็นอาชญากรโดยแท้จริง แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังไม่ใช่แนวคิดใหม่เสียทีเดียว มีการพัฒนามาจากสำนักโบซิทิฟ (Positive school of Criminology) ที่เน้นถึงการกระทำผิดนั้น อาจมาจากสาเหตุที่ผู้กระทำผิดไม่สามารถเลือกได้ แต่ถูกกดดัน หล่อหลอมมาจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การกระทำผิดนั้น ๆ ซึ่งแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ไม่ควรมุ่งเน้นการกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและการแก้ไขที่สาเหตุแห่งการกระทำผิดดังกล่าว การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการนำมาใช้ในการพัฒนาผู้ต้องขังขณะใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ผ่านการเรียนรู้ การฝึกฝนที่เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ยังต้องใช้แนวทางด้านจิตวิทยาเข้าช่วยในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำผิดเหล่านี้ให้สามารถรับรู้และเข้าใจ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงตนเองกลับสู่สังคมได้อีกครั้ง ปัจจุบันกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยได้นำมาใช้ควบคู่กับการควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบยุโรปและออสเตรเลียที่ได้ให้ความสำคัญในการใช้กระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังขณะต้องโทษจำคุก ซึ่งมีรูปแบบและกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป

กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย เริ่มต้นตั้งแต่การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อศึกษาถึงภูมิหลัง และปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดของผู้ต้องขังแต่ละราย และไปสู่การจัดการวางแผนเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ต้องขังแต่ละรายต่อไป ทั้งนี้ จะต้องมีการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งการกระทำผิด และเน้นถึงแนวทางที่สามารถแก้ไขสาเหตุแห่งการกระทำผิด อีกทั้ง ต้องคำนึงถึงแนวทางการแก้ไขผู้กระทำผิดให้ถูกต้อง ตรงตามความต้องการที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด และจะไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ และสามารถคืนคนดีกลับสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

ในปัจจุบันนี้ได้มีการกำหนดรูปแบบเป็นโปรแกรมที่มีความหลากหลายเพื่อนำมาใช้แก้ไขและปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

ได้อย่างเหมาะสมตรงตามประเภทการกระทำผิด โดยเน้นให้ความรู้ในด้านการศึกษา การอาชีพ และทักษะทางสังคม ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดให้มีโปรแกรมการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์ การกระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขเฉพาะด้าน เช่น คดีทางเพศ คดีความรุนแรงในครอบครัว คดีที่เกี่ยวกับ ทรัพย์สิน คดีที่เกี่ยวกับความมั่นคง คดีเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

นอกจากนี้ การแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังของประเทศไทย ยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้บรรยากาศ ภายนอกเรือนจำ จากการฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและภาคเอกชน ซึ่งเป็นโอกาสที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังอีกรูปแบบ ที่เปิดโอกาสในการส่งเสริมทักษะการทำงาน ให้แก่ผู้ต้องขัง และเปิดช่องทางในการจ้างงานให้แก่ผู้ต้องขังเหล่านี้ ภายหลังพ้นโทษอีกด้วย รวมถึงการนำการเกษตร มาใช้ในกระบวนการการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง ซึ่งพัฒนาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีวัตถุประสงค์ลดการใช้ แรงงานทาสในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ในการทำงานด้านการเกษตร ช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถ ลดความก้าวร้าวและส่งเสริมด้านจิตใจ อีกทั้งการเกษตรภายในเรือนจำยังมีประโยชน์ต่อการผลิตอาหารเพื่อการบริโภค ให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน และยังสามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ของเรือนจำอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งในหลาย ๆ ประเทศได้นำโปรแกรมการเกษตรมาใช้แก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยให้แก่ผู้ต้องขัง ทั้งในประเทศ แอฟริกา เอเชีย แอฟริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ยุโรป รวมถึงประเทศไทย

ถึงแม้ว่าในหลาย ๆ ประเทศซึ่งรวมถึงประเทศไทย กำลังเผชิญกับปัญหาความแออัดผู้ต้องขังในเรือนจำ ที่ส่งผล ต่อการดำเนินการตามกระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง ดังนั้น สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรม แห่งสหประชาชาติ (UNODC) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาด้านอาชญากรรม และยาเสพติด จึงได้เสนอแนวทางการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยให้แก่ผู้ต้องขังแก่ประเทศต่าง ๆ ที่กำลังประสบ ปัญหาสภาพความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง โดยนำเสนอผลศึกษาและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกาชาดระหว่าง ประเทศ (ICRC) ที่เสนอไว้ในคู่มือยุทธศาสตร์เพื่อการลดความแออัดภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังในสภาพความแออัดภายในเรือนจำซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสำคัญ ดังนี้

1. สุขอนามัยภายในเรือนจำ

- ควรมีจุดบริการน้ำและห้องน้ำที่เหมาะสม มีน้ำดื่มสำหรับผู้ต้องขัง ที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่สะอาดเหมาะสม และควรมีน้ำดื่มให้ ผู้ต้องขังดื่มประมาณ 10 - 15 ลิตร ต่อวัน
- มีการระบายอากาศภายในเรือนจำเหมาะสมมีแสงสว่างเพียงพอ ประเทศที่ร้อนควรติดตั้งพัดลมบนเพดาน เพื่อการระบายอากาศ ภายในห้อง
- ควรมีอุปกรณ์ทำครัวที่สะอาด และควรส่งเสริมสุขอนามัยภายใน เรือนจำผ่านการให้ความรู้ด้านสุขอนามัยให้แก่ผู้ต้องขัง
- ควรมีการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้านงานสาธารณสุข เข้ามาร่วมดูแลช่วยเหลือในด้านสุขอนามัยแก่ผู้ต้องขัง

2. ผู้ต้องขังสามารถได้รับการบรรเทาความเครียด

- ควรเพิ่มเวลาในการออกมาทำกิจกรรมภายนอกห้องขัง ให้ได้รับ อากาศ และได้รับแสงแดดเพื่อบรรเทาความเครียดได้เบื้องต้น

3. การส่งเสริมความสัมพันธ์กับครอบครัว

- ควรมีการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสใกล้ชิดกับครอบครัว ซึ่งความสัมพันธ์ของครอบครัวจะมีส่วนสำคัญในการช่วยกล่อมเกล่าให้ผู้ต้องขังมีกำลังใจในการใช้ชีวิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ

4. การส่งเสริมด้านกิจกรรม

- ควรส่งเสริมกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทำงาน การกีฬา การศึกษา และการออกไปทำงานภายนอกเรือนจำ โปรแกรมเหล่านี้มีประโยชน์ในการพัฒนาด้านทักษะการทำงานซึ่งผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ภายหลังพ้นโทษ รวมถึงการส่งต่อหรือดูแลแก้ไขจากสังคมที่จะทำให้มีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่งด้วย

5. การบริหารจัดการเรือนจำเพื่อลดความเครียดให้แก่ผู้ต้องขัง

- การบริหารจัดการที่ดีภายในเรือนจำในสภาพที่มีความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง มีผลต่อผู้ต้องขังทำให้สามารถลดความเครียดในการใช้ชีวิตในขณะที่ถูกคุมขังภายในเรือนจำได้

6. การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรม

- มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้รู้ถึงการจัดโปรแกรมต่าง ๆ ในเรือนจำให้ผู้ต้องขัง และอบรมให้รู้ถึงเหตุหรือสัญญาณต่าง ๆ ภายในเรือนจำ ทั้งภาวะความเครียดต่าง ๆ ที่แสดงออกมาของผู้ต้องขัง รวมถึงความรู้ที่จะนำแนวทางมาปฏิบัติและสอนผู้ต้องขังให้ได้เรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

7. การส่งเสริมการสื่อสาร

- มีการส่งเสริมการพูดคุย สื่อสารระบายความรู้สึกของผู้ต้องขัง เพื่อลดความตึงเครียดขณะที่ต้องโทษจำคุก

จะเห็นได้ว่าการหาแนวทางในการพัฒนาพฤตินิสัยอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยก็ยังคงต้องคำนึงและปฏิบัติตามหลักมาตรฐานสากล (International Standard) อย่างเช่น ข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) หรือ ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง ถึงแม้จะมีข้อจำกัดในการจัดการเพื่อการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ต้องขัง ในภาวะที่ต้องเผชิญกับความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังภายในเรือนจำแล้วก็ตาม ที่สำคัญจะเห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยนั้นมีบทบาทที่สำคัญที่ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้สามารถมีความพร้อมที่จะกลับไปใช้ชีวิตต่อกับครอบครัวในสังคมต่อไป แต่อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังนั้น ไม่ใช่เพียงแต่กระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของเรือนจำ/ทัณฑสถานเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่จะมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการปรับเปลี่ยนผู้ต้องขัง แต่ยังรวมถึงการยอมรับและแนวทางการดำเนินการดูแลต่อของชุมชน สังคมและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่จำเป็นต้องร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องในการช่วยเหลือ และดูแลอดีตผู้กระทำผิดเหล่านี้ต่อจากกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าพวกเขาเหล่านี้จะสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือและสิ่งสำคัญที่จะทำให้กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยสำเร็จและสมบูรณ์แบบได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แหล่งที่มา

- https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Overcrowding_in_prisons_Ebook.pdf
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Rehabilitation_\(penology\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rehabilitation_(penology))
- file:///C:/Users/Acerfgfg.VPC090614/Downloads/Zoran_Kanduc_The_idea.pdf

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในต่างประเทศ อย่างยั่งยืนด้วยแนวทางการแพทย์ร่วมสมัย

(Sustainable Development of Quality-of-life among Inmates through
Contemporary Healthcare Schemes)

สุทธิพงษ์ โฉมฉลาด
กองทัพบก

ปัจจุบัน การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) มีบทบาทสำคัญทั้งในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก เนื่องจากองค์การสหประชาชาติ (2561) ได้อธิบายไว้ว่า เป้าหมายนี้จะเป็นการสร้างและพัฒนาความสงบสุขแก่ประชาชน และทุกสิ่งมีชีวิตบนโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าว ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมายหลัก เพื่อถูกนำไปใช้เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ซึ่งครอบคลุมเป็นระยะเวลา 15 ปี ทั้งนี้ในประเด็นของการรักษาพยาบาลในปัจจุบัน ถือว่าอยู่ในเป้าหมายหลักที่ 3 ภายใต้เป้าหมายในการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยองค์การสหประชาชาติแห่งประเทศไทย (2558) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของเป้าหมายประการนี้ว่า เป็นการบรรลุถึง

หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าอย่างครบวงจร การจัดทำให้มีการเข้าถึงการรักษาโรคและวัคซีนอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนทุกคนทุกแห่ง นอกจากนี้ ประเด็นในเรื่องของการรักษาพยาบาล การสร้างเสริมสุขภาพสำหรับประชาชน ถือเป็นประเด็นร่วมสมัยที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์และการต่ออายุขัยของประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

ในกรณีของแนวทางการแพทย์สำหรับการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน มีหลากหลายแนวทางที่มีความสร้างสรรค์และก้าวหน้า เพื่อเป็นการตอบสนองถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะนำเสนอตัวอย่างของรูปแบบการรักษาพยาบาลภายในเรือนจำและทัณฑสถานในต่างประเทศ จำนวน 3 ตัวอย่าง เพื่อเป็นการได้ทราบถึงวิวัฒนาการและเทคนิคร่วมสมัยของการรักษาพยาบาลภายในเรือนจำและทัณฑสถานในต่างประเทศ รวมถึงเป็นการสร้างเสริมความรู้สำหรับการรักษาพยาบาลในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องต่อการขับเคลื่อนของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดระยะเวลา 15 ปี โดยมีข้อมูลดังนี้

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

เจมส์ คาโพซี (2019) ได้อธิบายถึงข้อมูลผู้ต้องขังเจ็บป่วยจากสำนักงานสถิติเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2560 ว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเป็น ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยทางด้านจิตใจ โรคเรื้อรัง และโรคติดต่อ ทั้งนี้ เจมส์ฯ ได้นำเสนอรูปแบบการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานแมรีแลนด์ (Maryland Correctional Institution) โดยทัณฑสถานแห่งนี้ มีการกำหนดแนวโน้มนโยบายทิศทางการดูแลผู้ต้องขังไว้ 4 ด้าน ดังนี้

(1) การให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของผู้ต้องขัง (A Focus on Mental Health)

สำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยอาการทางจิตกว่าร้อยละ 70 บางส่วนมีอาการป่วย เนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือยาเสพติดที่เกินขนาด ทางทัณฑสถาน ได้จัดการอบรมขั้นสูงให้แก่เจ้าหน้าที่เรือนจำให้เข้าถึงปัญหาสุขภาพทางจิตและจัดตั้งแผนพิเศษและโปรแกรมเข้มข้นด้านการบำบัดโดยเฉพาะ สำหรับการดูแลรักษาและพัฒนาผู้ต้องขังที่มีอาการป่วยทางด้านจิตใจ

(2) การเพิ่มการบริการอำนวยความสะดวกให้ครบครัน (Adding In-facility Services)

ทางศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (CDC) ได้มีการประสานและทำข้อตกลงร่วมกันกับเรือนจำและทัณฑสถาน ที่ทางไกล สำหรับการใช้เทคโนโลยีด้านการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับการรักษาผู้ต้องขังในหลาย ๆ โรค ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

(3) การรักษาพยาบาลในแบบราคาไม่แพง (Cost Containment)

จากเหตุที่ผู้ต้องขังโดยมากมีฐานะที่ปานกลางและยากจน ทางกรมราชทัณฑ์และภาครัฐจึงมีการเข้าร่วมกับบริษัทคู่สัญญา (Third - party Administrators) ซึ่งบริษัทคู่สัญญานี้จะเป็นหน่วยงานที่จัดเครือข่ายองค์กร หรือบริษัท ที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ ซึ่งทำให้ทัณฑสถานแห่งนี้ และที่อื่น ๆ เข้าถึงการรักษาพยาบาลที่สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีที่ช่วยทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ต้องขังหลายราย ซึ่งเป็นผลดีในด้านการส่งเสริมการบูรณาการทางสังคม (Social Intigration) การสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กร การรักษาสุขภาพ และคุณภาพชีวิตให้กับผู้ต้องขังแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

(4) การจัดหาอาหารที่ถูกลักษณะแก่ผู้ต้องขัง (Healthier Their Dietary Options)

ทัณฑสถานได้มีแผนการจัดอาหารและเมนูต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพแก่ผู้ต้องขังแต่ละรายด้วยการชั่งตวงปริมาณ เน้นคุณภาพ และคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม ซึ่งในการกำหนดการจัดอาหารให้ผู้ต้องขังแต่ละรายโดยจะมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันในการปรุงอาหารสำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยในแต่ละโรคอย่างเหมาะสม เนื่องจากการช่วยลดค่าใช้จ่ายสำหรับการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังและเป็นการส่งเสริมการรักษาสุขภาพของผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง

2. ประเทศสหราชอาณาจักร (อังกฤษ)

ในการรักษาพยาบาลของประเทศสหราชอาณาจักร ได้มีหลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเหมือนกับการปฏิบัติต่อประชาชนภายนอกทั่วไปในโรงพยาบาล ทั้งนี้ การรักษาพยาบาลผู้ต้องขังในประเทศนี้จะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด แต่เพียงต้องได้รับการอนุมัติจากนายแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่

สถานพยาบาลที่เกี่ยวข้อง หากไม่สามารถให้การรักษาคำสั่งที่ป่วยด้วยโรคที่ยากเกินกว่าความสามารถของแพทย์ในเรือนจำ จะมี 2 วิธีการ ได้แก่ (1) การจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง/แพทย์เฉพาะโรค เข้ามาดูแลรักษา และ (2) การนำตัวผู้ต้องขังไปรักษายังโรงพยาบาลนอก

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาลสามารถขออนุญาตแพทย์ประจำครอบครัวของผู้ต้องขังสำหรับการบันทึกประวัติของผู้ป่วย และข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งต้องผ่านการยินยอมจากผู้ต้องขังด้วยเช่นกัน อีกทั้งทางสถานพยาบาลในประเทศนี้ จะมีการช่วยเหลือและสนับสนุนพิเศษ ในกรณีที่ผู้ต้องขังมีปัญหาสุขภาพด้านโรคที่เกี่ยวข้องจากการบริโภคแอลกอฮอล์เกินขนาด ผู้ต้องขังที่มีเชื้อ HIV และผู้ต้องขังพิการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

3. ประเทศออสเตรีย

ฮิวส์ (2016) ได้นำเสนอรูปแบบการดูแลผู้ต้องขังให้มีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ว่าผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานหลายแห่งของประเทศออสเตรีย จะได้รับบรรจุภัณฑ์ที่ประกอบไปด้วย ถุงยางอนามัย สารหล่อลื่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน และแนบเอกสารประกอบข้อมูลการมีเพศสัมพันธ์ (Sex Practice Education) อย่างปลอดภัย ทั้งนี้ เอกสารที่แนบมา จะระบุเนื้อหาที่สำคัญเกี่ยวกับการป้องกันเชื้อ HIV และเชื้อไวรัสตับอักเสบบี และ ซี ซึ่งบริตตา ทิชชี-มาร์ติน (Britta Tichy-Martin) โฆษกประจำกระทรวงยุติธรรม ประจำประเทศออสเตรีย ได้บอกไว้ว่า “สุขภาพต้องมาเป็นอันดับหนึ่งในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง” สำหรับบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว จะมีหลากหลายภาษาด้วยกัน เช่น ภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี จีน และสเปน เนื่องจากมีผู้ต้องขังหลากหลายสัญชาติถูกคุมขังในเรือนจำของประเทศนี้

ดังนั้น แนวทางการแพทย์ของแต่ละประเทศ ถือว่ามีความก้าวหน้า พร้อมทั้งมีวิธีที่รอบคอบ ทั้งถึง และละเอียดเป็นอย่างมาก ซึ่งจากตัวอย่างของรูปแบบการรักษาพยาบาลและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังนี้ ไม่เพียงเป็นแค่การพัฒนาแบบการแพทย์และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้ก้าวหน้าสู่สากลแล้ว ยังเป็นการสะท้อนถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเป็นเลิศ (Best Practices) และเป็นการทำให้เห็นถึงการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานราชทัณฑ์ และหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ อีกด้วยเช่นกัน ถือเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Social Solidarity) ที่เข้มแข็ง และเป็นการบูรณาการทางสังคมเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งหมดไป

ที่มาของข้อมูล

1. Capozzi (2019), “4 Trends in Correctional Healthcare”. [Online]. Retrieved 24th September 2019, from <https://bit.ly/2nrmuiX>
2. GOV.UK. (2019). “Healthcare in Prison”, Prison Life. [Online]. Retrieved 25th September 2019, from <https://bit.ly/2lfUY7c>
3. Heute (2016). Austrian Prisoners to Receive Condoms and Lubricant. [Online]. Retrieved 25th September 2019, from <https://bit.ly/2mSNfwc>
4. UNITED NATIONS. (2018). “Sustainable Development Goals”, Sustainable Development Goals: Knowledge Platform. [online]. Retrieved 24th September 2019, from <https://bit.ly/1Qk5cql>
5. United Nations Thailand. (2015). “มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี”, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. [สื่อออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2562, จากเว็บไซต์ <https://bit.ly/2nphPOu>

การจัดการสภาพแวดล้อมของเรือนจำ เพื่อสุขภาพที่ดี

ดร.พงษ์อนันต์ จันทร์กลิ่น
กองทัพบกปฏิบัติ

เรือนจำ (prison) ถือเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักของกรมราชทัณฑ์ ในการดำเนินการขับเคลื่อนตามพันธกิจขององค์การที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ โดยมีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย และต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย หลักอาชีวศึกษาและหลักทัศนวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ

แนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด (treatment of the offenders) ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เอื้อให้กับผู้กระทำผิดหันกลับมาประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อมากยิ่งขึ้นจากเดิมที่เน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะการแก้แค้นทดแทน (retribution) โดยการลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ผู้ต้องขังนั้นก่อขึ้น

ดังนั้น เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น สังคมจึงมีปฏิกิริยาตอบโต้ผู้กระทำผิดในเชิงแก้แค้นทดแทน อันเป็นการลงโทษที่รุนแรงและโหดร้ายทารุณ จึงนำไปสู่การปฏิรูปการลงโทษผู้กระทำผิดในทวีปยุโรปราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 การลงโทษอาจเริ่มมองไปในอนาคตเพื่อประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำผิดเองและต่อสังคมด้วย โดยมุ่งต่อการยับยั้งและป้องกันอาชญากรรม

การปฏิรูปการลงโทษผู้กระทำผิด โดยปรับเปลี่ยนมาเป็นการลงโทษแบบมีมนุษยธรรมมากขึ้น แต่ปรากฏว่ายังมีผู้ที่พ้นโทษแล้วจำนวนมากหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก การลงโทษไม่สามารถยับยั้งบุคคลมิให้ประกอบอาชญากรรมปรากฏว่า ยังมีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นประกอบกับเกิดความก้าวหน้าของทฤษฎีจิตวิทยาของฟรอยด์ (Freud) และสังคมศาสตร์แขนงต่าง ๆ จึงเกิดแนวคิดที่ว่า “คนมิได้ตั้งใจกระทำความผิดโดยเจตนาเสมอไป แต่ที่ทำความผิดอาจมีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางกายและทางจิต”

ดังนั้น จึงเกิดการปฏิรูปการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดขึ้น เมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยมีแนวความคิดเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (rehabilitation) และมุ่งแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าลงโทษ ให้โอกาสปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม โดยการทำให้คนที่กระทำผิดไม่ให้อำนาจกลับไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น

ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาวิเคราะห์และใช้อย่างมากในแวดวงราชทัณฑ์ตลอดกว่า 30 ปี ที่ผ่านมา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นเรือนจำที่เน้นการให้บริการโดยใช้แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลักสำคัญ ทั้งนี้การนำหลักแนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูมาปฏิบัติกับผู้ต้องขังในเรือนจำจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของเขา ในกรณีที่ผู้กระทำผิดถูกจำคุกในเรือนจำก็มีการอบรมแก้ไข โดยการให้การศึกษารอบรู้ทางศีลธรรมและศาสนา การฝึกวิชาชีพ การจัดสวัสดิการ การให้การบำบัดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ตลอดจนมาตรการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษในเรือนจำระดับหนึ่งแล้ว ก็ให้อยู่ในเรือนจำให้น้อยที่สุดเพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเช่นกันโดยวิธีการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ เป็นต้น

จากภารกิจหน้าที่ของเรือนจำที่ปัจจุบันต้องเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ จากสภาพแวดล้อมภายนอกเรือนจำที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประชาชนที่มีค่าครองชีพสูง แต่รายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

(2) สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเป็นสังคมบริโภคนิยมขาดความอบอุ่นในครอบครัว และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในครอบครัว ชุมชน สังคม

(3) สภาพแวดล้อมทางกฎหมายซึ่งขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับปัญหาของการพัฒนาความเจริญของประเทศที่ขาดความสมดุลทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้น อาชญากรรมเปลี่ยนรูปแบบเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อน ส่งผลต่อจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำที่ต้องให้การควบคุมดูแล ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2562 จำนวน 363,825 คน ส่งผลให้เกิดความแออัดในเรือนจำภายใต้ทรัพยากรการบริหารอันจำกัด รวมทั้งสภาพภายในเรือนจำที่ส่วนใหญ่เป็นเรือนจำที่ก่อสร้างมานานเกิน 30 ปี ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมหรือสร้างขึ้นใหม่ รวมทั้งการขาดการจัดการที่ดี

จึงอาจกล่าวได้ว่า อำนาจหน้าที่ของเรือนจำที่จะต้องปฏิบัติกับผู้ต้องขังทั้งในด้านการควบคุม และการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรม และหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามภารกิจดังกล่าวจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยการจัดการหลายด้าน โดยเฉพาะการจัดการสภาพแวดล้อมในการควบคุมและการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก และสอดคล้องกับภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์

ในทางวิชาการ แนวคิดในการจัดการสภาพแวดล้อมจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้เห็นถึงแนวคิดของการจัดสภาพแวดล้อมว่ามีอยู่ 2 ประการ คือ

(1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (concrete environmental management) หรือการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment management) เป็นสิ่งที่มีตัวตนปรากฏแน่ชัดอยู่รอบตัวรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส การมองเห็นด้วยตาได้ จับต้องได้ด้วยการสัมผัส ได้แก่ อาคาร วัสดุอุปกรณ์ ความสว่าง อุณหภูมิ เป็นต้น

(2) การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (abstract environment management) หรือการจัดสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ (psychological environmental management) ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความเชื่อทางศาสนาความรู้สึกนึกคิด และเจตคติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตาม เป็นต้น

ดังนั้นในความคิดเห็นของผู้เขียน การจัดการสภาพแวดล้อมของเรือนจำเพื่อสุขภาวะที่ดีของผู้ต้องขังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ และจำเป็นต้องมีการดำเนินการเกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การจัดการสภาพแวดล้อมในเรือนจำ เพื่อการจัดการควบคุมผู้ต้องขังในพื้นที่ที่เหมาะสม และการดำเนินการบำบัดฟื้นฟู และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษา การจัดการพัฒนาทักษะวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม

(2) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทางกายภาพในเรือนจำ เช่น อาคารสถานที่ บรรยากาศ อุณหภูมิ เสียง แสงสว่าง วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการ ผู้บริหาร และบุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงาน ที่เอื้อประโยชน์ต่อการควบคุมและการบำบัดฟื้นฟู และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษา การจัดการพัฒนาทักษะวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม

(3) การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตใจ เป็นการรับรู้หรือความรู้สึกของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการบำบัดฟื้นฟู และแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังในเรือนจำ เช่น ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้ต้องขัง ความเชื่อทางศาสนา การได้รับกำลังใจจากญาติ ประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับ สิ่งเหล่านี้เอื้อประโยชน์ต่อการบำบัดฟื้นฟู และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษา การจัดการพัฒนาทักษะวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม

(4) การพัฒนาการศึกษา โดยการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สายสามัญ) การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพ (สายอาชีพ) และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

(5) การพัฒนาจิตใจ โดยการพัฒนาจิตใจแก่ผู้ต้องขังโดยใช้หลักจริยธรรมและหลักศาสนา เช่น การอบรมธรรมะ การฝึกจิตตภาวนา เป็นต้น

(6) การพัฒนาทักษะวิชาชีพ การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและตลาดแรงงานภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น วิชาชีพนวดแผนไทย วิชาชีพทำอาหารและเบเกอรี่ วิชาชีพبارิสต้า ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมโลหะ ช่างคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(7) การฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม การจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดี โดยใช้ 2 แนวทาง คือ โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม เช่น โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย) โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำความผิดทางเพศ และโปรแกรมการจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ เช่น โปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุหรือพิการ เป็นต้น

(8) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง ได้แก่ การรักษาพยาบาล และการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ด้านกีฬาและนันทนาการ เช่น การมีลานกีฬาสำหรับผู้ต้องขัง การนำกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมดนตรีมาใช้ในการแก้ไขบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หากผู้ต้องขังไม่เจ็บป่วย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บย่อมทำให้มีสุขภาพที่ดี

ดังนั้น จากแนวคิดและปรัชญาของงานราชทัณฑ์ไทยในปัจจุบันได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) มาใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษเพื่อยับยั้งชั่งน้ำหนัก (punishment and deterrence) ทำให้กรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำเป็นต้องมีพันธกิจหลัก คือ การควบคุมผู้ต้องขังควบคู่ไปกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า การที่จะทำให้เรือนจำประสบความสำเร็จในการเป็นเรือนจำเพื่อสุขภาพที่ดี จำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องพัฒนาเรือนจำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และต้องคำนึงถึงความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อม (environment uncertainty) ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งองค์การที่มีการเปลี่ยนแปลงและสลับซับซ้อน (dynamic - complex environment) จะเป็นองค์การที่ทำงานและตัดสินใจภายใต้สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง ดังนั้น ผู้บริหารเรือนจำ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการสภาพแวดล้อมในเรือนจำเพื่อให้เป็นเรือนจำสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ควรจะต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) ด้านบุคลากรในเรือนจำ ควรเพิ่มจำนวนพยาบาลที่จะต้องดูแลผู้ต้องขังให้เพียงพอ และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการจัดสวัสดิการให้แก่พยาบาลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ควรมีบุคลากรด้านสุขภาพจิตจากภายนอกมาดูแลประเมินสุขภาพจิตผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

(2) ด้านอาคารสถานที่ในเรือนจำ ควรมีสถานที่รับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่เพื่อตรวจคัดกรองโรคที่เป็นสัดส่วน และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการตรวจร่างกายครบถ้วน ควรมีสถานที่แยกการควบคุมผู้ต้องขังป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ในเรือนจำ เช่น กรณีมีโรคติดต่อ หรือจิตเวชที่มีอาการรุนแรง เป็นต้น

(3) ด้านระบบบริการดูแลสุขภาพพยาบาล มีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการคัดกรองผู้ต้องขังแรกเข้าเรือนจำ มีการจัดทำประวัติสุขภาพผู้ต้องขังใหม่ตามแบบบันทึก มีการตรวจสอบสิทธิผู้ต้องขังใหม่และดำเนินการย้ายสิทธิทุกคน ควรจัดให้มี Video conference กับสถานพยาบาล ในกรณีจำเป็นต้องปรึกษาแพทย์เร่งด่วน ควรจัดหาเวชภัณฑ์ ครุภัณฑ์การแพทย์ที่จำเป็น และพัฒนาสถานที่ในการแยกโรคติดต่อ ห้องฉุกเฉิน ห้องตรวจ และช่องทางการรับบริการที่สะดวก รวดเร็ว เป็นต้น

การพัฒนาระบบความมั่นคง ในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่ เพื่อการตรวจพิสูจน์ภายนอกเรือนจำ

อัมพร นิยมตรง

ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อนำระบบบังคับบำบัดมาใช้กับผู้เสพยาเสพติด ซึ่งโดยหลักการแล้วผู้เสพยาเสพติดมีสภาพเป็นผู้ป่วยอย่างหนึ่งมีข้ออาชญากรรมตามปกติ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจึงสมควรกระทำอย่างกว้างขวาง และด้วยผู้เสพจำนวนหนึ่งถูกบังคับให้เป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดเพื่อแลกกับการได้เสพยาเสพติดไปด้วย จึงสมควรขยายขอบเขตของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงผู้เสพและมีไว้ในครอบครองที่มีจำนวนยาเสพติดเล็กน้อยด้วย ดังนั้น ฐานความผิดที่เข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัตินี้ คือ 1) เสพยาเสพติด 2) เสพและมีไว้ในครอบครอง 3) เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย 4) เสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องไม่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งมีความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุก ตามคำพิพากษาของศาล

การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวง รวมทั้งกำหนดให้สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่นใดเป็นสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์

กระทรวงยุติธรรมได้มีประกาศให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานที่กักขัง/สถานที่กักกัน จำนวน 81 แห่ง เป็นสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ มีภารกิจในการควบคุมตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า สถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์มีจำนวนผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ประกอบกับมีผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หลบหนีออกจากสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่ภายนอกเรือนจำ ที่มีโครงสร้างของสถานที่และระบบความมั่นคงที่น้อยกว่าสถานที่ควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่ภายในเรือนจำ

สถิติจำนวนผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562

	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562 (ต.ค. 61 - ก.ค. 62)
ชาย	74,731	109,978	110,114
หญิง	8,493	12,964	12,215
รวม	83,224	122,942	122,329

จากตารางจะเห็นได้ว่า จำนวนผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ ปีงบประมาณ 2561 มีจำนวนผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์มากกว่าปีงบประมาณ 2560 จำนวน 39,718 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.72

หากพิจารณาสถิติการหลบหนี

1. ปีงบประมาณ 2560 หลบหนี 3 ครั้ง จำนวน 8 ราย
2. ปีงบประมาณ 2561 หลบหนี 7 ครั้ง จำนวน 27 ราย
3. ปีงบประมาณ 2562 หลบหนี 8 ครั้ง จำนวน 11 ราย

จากสถิติการหลบหนีที่ผ่านมา พบว่า การหลบหนีภายในเรือนจำ ส่วนใหญ่จะเป็นการหลบหนีจากสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่ภายนอกเรือนจำ ซึ่งมีทั้งการแหกหักหลบหนีจากอาคารเรือนนอนในเวลากลางคืน และการมุดรั้วลวดหนามรวมถึงการปีนรั้วกำแพงตาข่ายหลบหนีในเวลากลางวัน

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการภารกิจของสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ กองมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ (กบพ.) จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบความมั่นคงในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ภายนอกเรือนจำ เพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ระหว่างถูกควบคุมตัว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาช่องทางการหลบหนีของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และระบบความมั่นคงในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่ภายนอกเรือนจำ พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขเพื่อกำหนดรูปแบบความมั่นคงในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่ภายนอกเรือนจำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตการศึกษา สถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ทั้ง 81 แห่ง สามารถแบ่งเป็นที่ตั้งอยู่ภายในเรือนจำ 55 แห่ง และตั้งอยู่ภายนอกเรือนจำ 26 แห่ง สำหรับการศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตเฉพาะโครงสร้างทางกายภาพของสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่อยู่ภายนอกเรือนจำที่มีโครงสร้างรูปแบบอาคารลักษณะคล้ายคลึงกัน 17 แห่ง ได้แก่

1. ท้นตสถานเปิดทุ่งเบญจา 2. ท้นตสถานเปิดห้วยโป่ง 3. ท้นตสถานเปิดบ้านนาง 4. ท้นตสถานเปิดหนองน้ำขุน 5. ท้นตสถานเปิดบ้านเนินสูง 6. สถานกักขังกลางจังหวัดนครศรีธรรมราช 7. เรือนจำชั่วคราวเขาน้อย สังกัดเรือนจำจังหวัดน่าน 8. เรือนจำชั่วคราวหนองเรียง สังกัดเรือนจำอำเภอสวรรคโลก 9. เรือนจำชั่วคราวโคกยามู สังกัดเรือนจำจังหวัดนราธิวาส 10. เรือนจำชั่วคราวกระบี่น้อย สังกัดเรือนจำจังหวัดกระบี่ 11. เรือนจำชั่วคราวห้วยกลิ้ง สังกัดเรือนจำอำเภอหลังสวน 12. เรือนจำชั่วคราวคลองโพธิ์ สังกัดเรือนจำกลางนครสวรรค์ 13. เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง สังกัดเรือนจำกลางเพชรบุรี 14. เรือนจำชั่วคราวโคกตาบัน สังกัดเรือนจำกลางสุรินทร์ 15. เรือนจำชั่วคราวเขาบิน สังกัดเรือนจำกลางราชบุรี 16. เรือนจำชั่วคราวบ้านโคกมะตูม สังกัดเรือนจำอำเภอนางรอง 17. เรือนจำชั่วคราวบ้านโคกคำม่วง สังกัดเรือนจำจังหวัดกาฬสินธุ์

โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ จำนวน 3 แห่ง คือ ท้นตสถานเปิดทุ่งเบญจา ท้นตสถานเปิดห้วยโป่ง และเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง สังกัดเรือนจำกลางเพชรบุรี

สรุปสาระสำคัญจากผลการศึกษา

การออกแบบโครงสร้างสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่นอกเรือนจำแต่ละแห่ง ถึงแม้ว่าจะมีโครงสร้างอาคารรูปแบบเดียวกันแต่การวางผังอาคาร สภาพพื้นที่ลาดชัน พื้นสนามหญ้า พื้นปูน และระบบการบำบัดน้ำเสีย รวมถึงจำนวนผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ ส่งผลให้แต่ละพื้นที่มีจุดอ่อนหรือความเสี่ยงต่อการหลบหนีแตกต่างกัน

ตามหลักการของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ผู้เสพยาเสพติดมีสภาพเป็นผู้ป่วย การออกแบบจึงไม่เน้นระบบความมั่นคงเพื่อป้องกันการหลบหนีมากนัก โครงสร้างความมั่นคงของสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่นอกเรือนจำ ส่วนใหญ่มีกำแพงสองชั้น ประกอบด้วย

1. รั้วลวดหนามเพื่อกั้นเขตพื้นที่ห้ามเข้าใกล้กำแพง (NO GO AREA)
2. รั้วตาข่ายต่อด้วยตะแกรงเหล็กฉีกและติดตั้งลวดหนามทึบเพลิง
3. ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง

ผลการศึกษาโครงการพัฒนาระบบความมั่นคงในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ ได้สรุปข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ระบบเสริมความมั่นคงโดยเฉพาะการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด ควรมีในทุกเรือนจำขนาดเล็กและใหญ่ รวมถึงสถานที่เพื่อการควบคุมตัว เนื่องจากผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่อัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีน้อย
2. ควรมีห้องแยกขังถาวรหรือห้องแยกขังเฉพาะกิจสำหรับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ป่วยในระยะแพร่เชื้อหรือเมาสุรา ในกรณีจำเป็นต้องกั้นพื้นที่แยกขังเฉพาะกิจ อาจทำเป็นแผงตาข่ายเหล็กฉีกหรือวัสดุอื่นที่สามารถมองเห็นภายในได้
3. การจัดโครงสร้างเวรยาม สำหรับสถานที่ควบคุมตัว ที่มีผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์มาก ควรปรับปรุงโครงสร้างเวรยามบางจุดเป็นเวรผลัด
4. ควรมีการให้ความรู้ในการติดตั้งลวดหนามทึบเพลิงให้มีประสิทธิภาพและเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ 0705.1/5271 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560
5. ผนังปูนหรือฉากันใด ๆ เช่น ผนังกันเมทัลชีทบริเวณที่อาบน้ำที่มีความสูงไม่มาก ควรปาดมุมเพื่อลดความคมของวัสดุ ทั้งนี้ ควรเปลี่ยนเป็นวัสดุแผ่นเรียบ
6. การบริหารจัดการสถานที่เพื่อการควบคุมตัว เช่น ตารางกิจวัตรประจำวัน การตรวจนับยอด กิจกรรมระหว่างวัน โครงสร้างเวรยาม รวมทั้งการจัดระเบียบมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสภาพทางกายภาพของสถานที่เพื่อการควบคุมตัว
7. การมอบหมายหน้าที่หัวหน้าสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ให้พิจารณาบุคลากรที่มีความเหมาะสมในการดูแลควบคุมสถานที่

สามารถดาวโหลด ผลการศึกษาโครงการพัฒนาระบบความมั่นคงในสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์เพิ่มเติมได้ตามลิงก์ที่ปรากฏ

https://drive.google.com/open?id=1hCxvnlooMWwSMWmAT2q6aJMCLSYCbD0_

1 ปี (3 ฉบับ) 100 บาท

วารสารที่ให้คุณได้เป็นต่อเหนือใคร
ด้วยเนื้อหา สารความรู้ ในงานราชทัณฑ์
ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานเรือนจำได้จริง

ใบสมัครสมาชิกวารสารราชทัณฑ์ ปีที่ 68 ประจำปี พ.ศ. 2563

- ☐ สมัครสมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุสมาชิกวารสารราชทัณฑ์ ปี พ.ศ. 2563

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่

เบอร์ติดต่อ

ข้าพเจ้าขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารราชทัณฑ์ ปีที่ (จำนวน 3 ฉบับ)

สำหรับ สมาชิกสังกัดกรมราชทัณฑ์

- ☐ ส่งเงินค่าสมัครสมาชิกโดยส่งธนาคัติเงิน จำนวน 100.- บาท (หนึ่งร้อยบาทถ้วน)
ส่งจ่าย ป.ณ. ส่วนใหญ่ ในนามบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์
สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ 77/1 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่
อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 02-5269014
- ☐ ชำระเงินสด จำนวน 100.- บาท (หนึ่งร้อยบาทถ้วน) โดยตรงที่ฝ่ายบริหารทั่วไป
สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์

สำหรับ สมาชิกที่เป็นบุคคลทั่วไป

- ☐ ส่งเงินค่าสมัครสมาชิกโดยส่งธนาคัติเงิน จำนวน 160.- บาท (หนึ่งร้อยหกสิบบาทถ้วน)
ส่งจ่าย ป.ณ.ส่วนใหญ่ ในนามบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์
สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ 77/1 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่
อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 02-5269014
- ☐ ชำระเงินสด จำนวน 160.- บาท (หนึ่งร้อยหกสิบบาทถ้วน) โดยตรงที่ฝ่ายบริหารทั่วไป
สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์

หมายเหตุ : สมาชิกย้ายที่อยู่/ที่ทำงาน โปรดแจ้งมายัง

กองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์ สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์
77/1 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
11000 โทรศัพท์ 02-5269014

เพื่อที่กองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์จะได้ดำเนินการจัดส่งวารสารราชทัณฑ์ให้
ท่านได้อย่างถูกต้อง

สำหรับเจ้าหน้าที่

- ☐ ลงทะเบียนแล้ว
- ☐ เล่มที่.....
เลขที่ใบเสร็จ.....

หากผู้ใดสนใจวารสารราชทัณฑ์ฉบับเต็ม
สามารถสืบค้นเพิ่มเติมได้ที่

<http://www.correct.go.th/pti/>

77/1 อาคารสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์
ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0 2967 2222 ต่อ 168-168

โทรสาร 0 2526 901